

Miképen kell a' szüléknek és nevelőknek a' siketnéma gyermekkel kis korában bánni?

II.

Az erkölcsi oktatásról.

Valamint a' halló gyermeket, ugy a' siketnémát is már kis korában mindarra, mi illendő, szép és jó, szükséges szoktatni. Mivel a' gyermeket kifejtő indulatai és testi érzékei semmi jóra nem izgatják 's vezetik: azért tartoznak a' szülék gyermekeiket idején a' tisztesség, böcsület 's erkölcsi érzelem' útjára igazítani. A' siketnéma ugyanazon elmebeli tehetségekkel bir, mellyekkel a' teljes érzékű gyermek; csak az a' különbség, hogy a' siketet szóval nem oktathatjuk; neki, mi jó, mi rossz, beszélés

által meg nem mutathatjuk: azért szükséges, hogy azoknak tetteink, cselekedeteink, szertartásink által jó példát adjunk; és magunkon a' rendszerinti élet, és a' tökélyre törekedő ember' képét mint valami tükörben megmutassuk. Tehát azon legyenek a' szülék, hogy a' gyermek előtt a' harag, a' boszorkodás, dobzódás, és minden illetlen és zabolátlan indulatok' kitörésétől óják magokat; és hogy azoktól, kik a' gyermek körül forgolódnak, valami vétkes és kárhuzatos tettet a' gyermek ne lásson. A' mia' gyermek' táplálására szükséges, adják meg annak a' szülék, de rendetlen kivánságainak ne engedjenek. Vannak szülék, kik, midőn látják, hogy az ártatlan gyermek a' természettől nagy csapást szenvedett, az által akarják a' hiányt helyrehozni, hogy a' gyermeknek mindenben kedveznek, annak rossz hajlandóságait elnézik, sőt ártalmas tetteiért is nem intik, nem fenytik meg. Milly káros és veszedelmes dolog a' gyermeket maga kényére hagyni, könnyen átlátjuk, ha annak következeit megtekintjük. Az elkényeztetett gyermekből engedetlen, akaratos és durva ember lesz, ki egész életében magának is, másoknak is terhére van. Meg kell ugyan a' szegény siketnémát kimélni, és azzal szeretettel bánni, hogy ő is szüléi iránt szeretetre gerjedjen, és azok' jótéteményeit megismérni tanulja, 's hozzájuk háladatos szivvel viseltetni idején megszokják. A' háladatos érzelem és böcsülés, mellyel szüléi iránt viseltetik a' gyermek, a' mindenható és legjobb atyának megismerésére: a' szeretet, mellyet testvérei és társai iránt mutat, az általános felebaráti szeretetre fogja vezetni.

Gyors engedelmességre kell szoktatni a' gyermeket; hogy azt, a' mit kívánunk tőle, minden mentegetés nélkül tüstént megtegye. Közönségesen akkor hajlanak a' gyermekek akaratosságra, ha látják, hogy valamiképen a' parancsolat' teljesítését elkerülhetik; azért soha sem kell a' gyermekkel alkuozni, 's azt csupa ígéretekkel biztatni: hanem meg kell szigoruan kívánni, hogy minden kifogás, halasztás, vonogatás nélkül azt, a' mit parancsoltunk, megtegye. A' legcsekélyebb botlásnál is meg kell a' gyermeket inteni, és minden kitelhető kiméléssel a' rossz hajlandóságtól el kell rettenteni. Többnyire tudatlanságból hibáz a' gyermek, 's azért értelme ki nem fejlődhetik, ha csak minden legkisebb gáncsokra őt nem figyelmeztetjük. Sokszor az által is lehet a' gyermeket minden illetlenségtől megtartóztatni, ha

mutatjuk, hogy ez vagy amaz a' tett nekünk nem tesz. Ha pedig a' gyermek valami ártalmasabb dolgot követ el, és már többször: meg kell fenytetni, és jó móddal meg kell büntetni. A' siketnéma gyermeket magánosan elzárni nem tanácsos; mivel az, ha valami baja történik, segítségért nem kiálthat. Az eldedt akkor lehet tőle megtagadni, ha az ételben, vagy az evés közt tett valami kicsapást. Ha büntetést érdemel, azt tüstént a' rossz tett után kell reá szabni; mert ha elhalasztatik az, a' gyermek nem látja át a' büntetés' okát, mivel azt neki nehéz megmagyarázni. Átalában a' siket gyermek' fenytésében nagy figyelemmel kell lenni; mert gyakorta történik, hogy azért hibáz a' siket, mivel bennünket nem értett: vagy azért látszik vétkesnek, mivel magát kimagyarázni nem képes. Ámbár pedig nem tud beszélni, mégis megérzi belsőképen: mi igazságos, mi igazságtalan; azért valamint az érdemlett büntetést jó szívvvel eltűri, ugy a' meg nem érdemlett fenytést fölötte fájlalja, és aziránt, ki őt ok nélkül bünteti, egész bizodalját elveszti.

Valamint más gyermek, ugy a' siket is némellykor hazugság által akar magán segíteni; hogy ehhez ne szokják, néha meg lehet neki bocsátani, ha tettét igazán megvallja, és igéri, hogy azt többé nem teszi; ha pedig rossz tettéről meg vagyunk győződve, és azt mégis tagadja, szigoruan meg kell vele éreztetni a' rossz cselekedet' következését.

Legtanácsosabb a' siketnél is, mint más gyermeknél a' rosszra szolgáló alkalmat elhárítani; azért adjunk a' gyermeknek korán ártatlan foglalatosságokat, adjunk erejéhez szabott kézi munkát és házi foglalatosságokat, némellykor pedig a' játéokra és illeendő mulatásra szolgáló szereket, hogy a' gyermek magát soha meg ne unja.

Korán kell a' siketet arra szoktatni, hogy idegen jószághoz ne nyuljon; hogy azt megértse, lehet neki holmi csekélységet adni, hogy azzal, mint tulajdon jószágával bánják, a' mi másé, ne bántsa, el ne vegye, el ne rontsa. Mivel a' siketnek érzelme leginkább a' látástól függ, azért mindaz, mi a' szemnek kellemes, jobban érdekli a' siketet mint a' halló embert, kinek érzelme a' hallás által megszlik. Ezen okból a' siket az eleven szincket, a' fénylő, csinos, ékes jószágokat nagyon kedveli és keresi. Ebből pedig ez következik, hogy magát örömezt cizfrázza, és a' sötétségtől fölötte irtózik.

Innen vagyon, hogy a' siket többnyire mind az emberen, mind más tárgyakon csak a' külső csinosságot tekinti, böcsüli, és a' szerint hoz belső értékéről is ítéletet. Azért a' siket a' szegény 's nyomoru ember' megvetésére igen hajlandó; ezen rossz hajlamot az által törhetjük meg a' siketben, ha azt figyelmetessé teszszük, milly tehetetlen és nyomoru ő maga, ha szüléi és más jó emberek őt nem segítik.

Ha a' szüléknek a' siketnémán kívül más gyermekeik is vannak, vigyázzanak arra, hogy a' siketnek mások fölött ne kedvezzenek; mert, ha azt a' siket észreveszi, (pedig az könnyen megesik) testvéreire akar majd paczkázni, ezek pedig azt meg nem szenvedvén, egymás közt viszálykodásba jönnek, és abból szomorú következetek eredhetnek.

Fölötte ártalmas a' siket' erkölcsére, ha a' szülék, midőn a' gyermek valamit kérdez tőlök, azt azon ürügy alatt, hogy a' gyermek azt nem érti, hazugsággal akarják kielégíteni; mert a' gyermek előbb utóbb azt mégis észreveszi, és ekkor a' szülék a' gyermek előtt minden hitelüket elvesztik; a' gyermek gyanakodó lesz, és senkiben sem bizik. Azért, ha valami ollyast kérdez a' gyermek, mit neki tudnia nem kell, vagy a' mit még meg nem foghat, egyenest ki kell nyilatkoztatni, hogy azt ő még nem értheti.

Vezettség el a' siket az istenszolgálatra is, és tetessék figyelmetessé, miképen kell ott magát viselni. Imádkozni ő ugyan nem tud, de mégis eszébe ötlük, hogy valami fölséges és hatalmas lénynek kell ott létezni, midőn látja, hogy igen sok ember olly ájtatosan imádja azt; meg fog illetődni a' látott tisztelkedésen 's kérdezősködni arról; 's ekkor legjobb alkalmok lesz a' szüléknek a' hit' ágazatit a' gyermeknek, mennyire lehet, megmagyarázni; akkor értésére lehet adni a' gyermeknek, hogy neki, és minden más embereknek egy mindenható 's legjobb atyja van az égben, ki a' jót szereti, a' rosszat utálja 's megbünteti. Ki mindeneket alkotott, mindeneknek ura és kormányzója. Ha ezt megfogta, azon kell lenni, hogy a' gyermek azon legfőbb 's legjobb atya' kedvéért a' jót cselekedni, a' rosszat távoztatni megtanulja: azt pedig mi jó, mi rossz, minden előforduló esetekben, és arra szolgáló alkalommal meg lehet a' gyermeknek magyarázni; mert a' jónak és rossznak érzelme a' természet' törvénye által a' gyermek' szívébe van vésve; csak arra kell figyelmeztetni és idején szoktatni, hogy a' jó cselekedete-

ket örömet gyakorolja, a' rossztól pedig irtózzék. Eljárhat a' siketnéma gyermek a' helybeli iskolába is a' halló gyermekekkel, ott is el lehet őt más gyermekek' hátramaradása nélkül foglalni; megtanulhat ott írni, rajzolni, különféle tárgyakat, jószágokat 's ezek' tulajdonságait írás által megnevezni, számlálni 'stb. így a' gyermek munkához, eszmélkedéshez és szertartáshoz szokik, 's az intézetbeli nevelésre jól elkészül. Mert az bizonyos, hogy a' siket gyermek, ha magánosan oktattatik, annyi előmenetelt a' tanulásban nem tehet, mint a' jól szerkezett intézetben; mert az ember társaságos életre van alkotva, és a' másokkal társalkodás az embernek képzésére igen hathatós dolog: azért nem csekély hátramaradást okoz az elme' kifejtésében 's a' sziv' érzelmeiben, ha a' gyermek társaságos közlekedésből és barátságos viszonyokból ki van zárva; ez pedig a' siketnémával megtörténik; mert az, ámbár emberek közt forgolódik, mégis magánosan van hagyva; mivel ámbár más gyermekek őt magok körül megszenvedik, és tán társalkodnak is vele: mindazonáltal a' siketnémának a' hallókkal közlekedése nagyon szűk határok közé van szorítva, és többnyire unalmas szokott lenni; egyedül magához hasonlók közt talál föl a' siketnéma fölvidámitó társalkodást. De ritkán is találkozik az intézeten kívül olly tanító, ki mind a' tanítás' módját jól értené, mind egyéb hivatalbeli foglalatosságai mellett a' siketnémával több esztendeig akarna bajlódni. Azért legtanácsosabb a' siket gyermeket tíz vagy tizenegy esztendő korában az intézetbe adni; ha pedig az nem történhetnék, járjon a' siket más gyermekekkel a' közönséges iskolába, de oda haza is különösen kell azt oktatni.